

Evropský sociální fond. Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti.

OBCHODNÍ AKADEMIE

Praha 2, Vinohradská 38

Projekt OPPA

CZ.2.17/3.1.00/34/171

<i>Název exkurze</i>	Památná místa II. odboje Typ: tematická; 12 zastávek (7 úkolů)
<i>Organizace</i>	Začátek: Tramvaj 5, 9 „Hlavní nádraží“ Náklady: á 50 Kč, Opencard Konec: Staroměstské náměstí Délka: 3 km, 3 h
<i>Hlavní pojmy</i>	II. odboj, 28. říjen 1939, 17. listopad 1939, 1. a 2. stanné právo, heydrichiáda, holocaust, 5., 8. a 9. květen 1945, Petschkův palác, budova Rozhlasu, pravoslavná katedrála sv. Cyrila a Metoděje, novogotické torzo Staroměstské radnice, Konstantin von Neurath, Reinhard Heydrich, K. H. Frank, Nicholas Winton, Jan Opletal, Jozef Gabčík, Jan Kubiš, Karel Kutlvašr
<i>Přílohy</i>	Mapa trasy, Metodické pokyny, Procvičovací test

č.	přesun	zastávka	výklad
1	---	tram. Hl. nádraží	Sraz – zastávka ve směru z centra, začátek cesty do Vrchlického sadů – přivítání, prezence, popis programu
2	od tramvaje směr Hl. nádraží	před sousoším	<p>Pomník Sbratření¹⁹⁴⁷</p> <ul style="list-style-type: none"> dílo Karla Pokorného, originál určen pro Českou Třebovou, toto je kopie, původně stál přímo před nádražím, v dobách totality kultovní pomník, vyobrazen i na papírové padesátikoruně představuje objetí sovětského vojáka s českým partyzánem, partyzán reprezentuje čs. boj proti nacismu, tzv. II. odboj, voják připomíná osvobození sovětskou armádou; v dobách totality byla zamlčována role americké armády na osvobození naší vlasti (západ Čech až po Plzeň), sovětská armáda ovšem osvobodila většinu čs. území a její poslední válečná operace – „Pražská“ – skončila 9. května 1945 závěrečné boje se odehrávaly i nedaleko odtud na křižovatce U Bulhara (konec <i>Bolzanovy ul. vP, za rohem U Bulhara, tenkrát zde ještě nevedla Magistrála, křižovatka vypadala jinak</i>), tam proti české barikádě, chránící přístup na Žižkov a Vinohrady, stály 3 německé tanky, které kryly ústup německých jednotek poté, co byla 8. května podepsána kapitulace, 9. května ráno dorazily do Prahy sovětské tanky, dopoledne sem byl jeden přivolán, přesnými zásahy zničil jeden z německých tanků, zbylé dva ustoupily vzhledem k podepsání kapitulace se dnes na celém světě slaví konec 2. světové války v Evropě 8. 5., pouze v Rusku až 9. 5., protože si připomínají, že Rudá armáda v Praze bojovala ještě v dopoledních hodinách toho dne, proto i u nás býval dříve státním svátkem 9. květen; poslední výstřely 2. sv. války v Evropě však padly až 12. 5. ráno u Milína nedaleko Příbrami (bitva u Slivice)
3	cestou skrz sady k pomníku u W. Wilsona	před pomníkem	<p>Pomník Woodrow Wilsona^{1928, znovu 2011}</p> <ul style="list-style-type: none"> původní socha byla dílem Albína Poláška, zničena nacisty v období okupace roku 1941, kopii vytvořil Michal Blažek, mj. trestaný za napadení sochaře Hejtmánka, s nímž soutěžil o zadání díla; slavnostního odhalení 5. 10. 2011 se zúčastnil i V. Havel, který za několik týdnů nato zemřel W. Wilson byl prezidentem USA v l. 1913-21, je oslavován jako mírotvůrce, vítěz I. světové války, spoluzakladatel myšlenky Spojených národů, za prosazování myšlenky o právu národů na sebeurčení je mu připisován podíl na vzniku Československa, díky čemuž bylo i pražské nádraží Františka Josefa I. (dnes Hlavní) přejmenováno na Wilsonovo; méně je o něm známo, že jeho liberalismus vedl

			<p>k tomu, aby politikům obou válčících stran slíbil to, co chtěli slyšet, takže protichůdné sliby učinil zástupcům Rakouska-Uherska i T. G. Masarykovi, který si ho velice vážil, Němcům i Francouzům, což vedlo k nepovedené versailleské smlouvě, a podobně neslavně dopadl i jeho slib vznikající Společnosti národů, že americká armáda zaštití světovou bezpečnost, který byl americkým Kongresem odmítnut, USA do SN nevstoupily a SN zůstala od svého vzniku neschopná zabránit dalšímu světovému konfliktu</p>
4	zpět k nádraží	před odbavovací halou	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 1 Hlavní nádraží – Wintonovy vlaky 1939, boj o nádraží za Pražského povstání</p>
5	vP parkem, dál Washingtonovou	roh ul. Politických vězňů	<p>Petschkův palác • vznik¹⁹²⁹ – původně Bankovní dům Petschek a spol.</p> <ul style="list-style-type: none"> • vzhled – novoklasicismus (odnož tradicionalismu), arch. Max Spielmann • historie – úspěšný bankéř dr. Julius Petschek pochopil blížící se nebezpečí, budovu těsně před okupací prodal za symbolickou cenu čs. vládě a emigroval do Anglie, v květnu 1939 se do prázdného paláce nastěhovalo gestapo (něm. tajná státní policie) • stanný soud – zřídil ho zde generál SS Reinhard Heydrich po svém nástupu do úřadu zastupujícího říšského protektora v září 1941, stanný soud většinou odsuzoval k trestu smrti nebo deportaci do koncentračního tábora, tzv. 1. stanné právo u nás platilo 28. 9. 1941 – 20. 1. 1942; stanné právo znamená zjednodušené trestní řízení a velmi přísné tresty, např. smrt za zákaz vycházení po setmění, Heydrich tím zlomil český domácí odboj
6	přes ulici	pamětní deska na rohu budovy	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 2 „Pečkárna“ – metody gestapa při výslechu, původ hesla „Lidé bděte“, významní představitelé domácího odboje, 1. a 2. stanné právo</p>
7	ulicí dolů	na rohu vL	<p>Opletalova ulice • pojmenována na počest studenta medicíny Jana Opletala¹⁹¹⁵⁻³⁹, který byl zastřelen při rozhánění první velké protinacistické demonstrace 28. října 1939, jeho pohřeb 15. listopadu se stal druhou takovou demonstrací</p> <ul style="list-style-type: none"> • tentokrát nacisté reagovali ještě brutálněji a 17. listopadu 1939 popravili 9 studentských vůdců, cca 1200 studentů bylo posláno do koncentračního tábora a až do konce války byly zavřeny všechny české vysoké školy; již za dva roky byl 17. listopad vyhlášen Mezinárodním dnem studentstva a dodnes je jediným světovým dnem, který připomíná nějakou českou událost; připomínka jeho 50. výročí zahájila tzv. Sametovou revoluci 1989
8	vL na Václ.n.	střed náměstí	<p>Václavské náměstí – nacisté ho využívali ke své propagandě, konaly se zde vojenské přehlídky a loyální demonstrace Čechů</p> <ul style="list-style-type: none"> • naopak česká demonstrace proti okupaci u příležitosti 28. října, již se roku 1939 zúčastnilo několik desítek tisíc vlastenců, byla svým rozměrem v okupované Evropě ojedinělá, došlo k potyčkám s Němci, proto byly přivolány jednotky SS, které začaly střílet, v Žitné ulici byl zastřelen pekařský učeň Václav Sedláček, jehož pohřeb se ještě nacistům podařilo utajit, zatímco Opletal, který na následky střely do břicha umíral 14 dní, se stal symbolem národního odporu; první říšský protektor Konstantin von Neurath nebyl příznivcem velkých brutálních zásahů a razii 17. listopadu nařídil až na přímý Hitlerův podnět, většina uvězněných studentů byla v tichosti propuštěna výměnou za okázalé projevy loyality protektorátní vlády vůči Třetí říši (35 jich ale v konc. táboře zahynulo), Hitler ho přesto považoval za příliš „měkkého“, a proto byl v září 1941 von Neurath nahrazen Heydrichem • za Pražského povstání právě zde probíhaly nejtvrďší boje, obchodní domy v horní části náměstí stojí na místě zničených budov; nedaleko nad Národním musem stojí budova Rozhlasu (z místa není vidět), odkud 5. května 1945 ve 12:33 zaznělo volání, které se považuje za počátek Pražského povstání, tomu předcházel průjezd kamionu s českými policisty skrz německé jednotky na Václavském náměstí,

			policisté a další vlastenci zde až do odpoledne sváděli tuhý boj s příslušníky SS, padlo 90 Čechů, v 17:45 kapitulovalo 110 esesáků
9	po nám. dolů, 2. ul. vL, přejít tram. trať	zastávka tramvaje č. 3	<i>9a – nástup do tramvaje č. 3, tři zastávky, výstup na zastávce Karlovo náměstí (místo výstupu v mapě označeno 9b), po výstupu pokr. ve směru jízdy tramvaje, 1. ulicí vP (Resslova), na budově kostela pamětní deska, poblíž ní kolem okénka vedoucího do krypty jsou zřetelně viditelné stopy po kulometné palbě</i>
10	do Památníku	Národní památník k hrdinů heydrichiády <i>otevřeno út-pá, 9-17, 50,- Kč</i>	Kostel sv. Cyrila a Metoděje ¹⁷³⁶ • vrcholně barokní památka od architekta Pavla Ignáce Bayera (dostavěl K. I. Dientzenhofer), od r. 1935 slouží pravoslavné církvi jako její pražská katedrála , místo posledního útočiště a boje čs. parašutistů z r. 1942 <ul style="list-style-type: none"> • níže uvedené informace obdrží účastníci při prohlídce v délce cca 1 hodiny, která zahrnuje dokumentární film, stálou expozici a kryptu – pietní místo • když se Heydrichovi podařilo dočasně rozbít domácí odboj, byla z iniciativy presidenta Beneše v britském exilu vycvičena speciální vojenská skupina Anthropoid (Slovák Jozef Gabčík¹⁹¹²⁻⁴² a Čech Jan Kubiš¹⁹¹³⁻⁴²), kteří byli jako parašutisté na podzim 1941 dopraveni na území Protektorátu s úkolem uskutečnit na Heydricha atentát, aby český národ v zahraničí demonstroval svůj aktivní odpor proti nacismu; parašutisté atentát pečlivě připravovali řadu měsíců a nakonec provedli ráno 27. května 1942 v Libni; na následky zranění Heydrich 4. 6. zemřel; ohlas v zahraničí byl obrovský, za celou válku to byl celosvětově jediný úspěšný atentát na tak vysoko postaveného nacistu, Velká Británie pak odvolala svůj podpis pod Mnichovskou dohodou; jedná se zřejmě o nejvýznamnější čin II. odboje • atentátníci spolu s dalšími parašutisty našli v kryptě chrámu spolehlivý úkryt díky statečnosti představitelů pravoslavné církve, později popravených (biskup Gorazd, kněz Petřek), plánovaný převoz vojáků z kostela za Prahu již domácí odboj nestihl • bezprostředně po atentátu začal nacistický akt msty, známý jako heydrichiáda (též 2. heydrichiáda či 2. stanné právo), při němž byly vedle řady poprav také vyhlazeny obce Lidice, kam vedly domnělé stopy (10. 6.), a Ležáky, v jejichž blízkosti působili další parašutisté (24. 6.) • po vyhlazení Lidic se zradou na venkově se ukrývajícího parašutisty Karla Čurdy, který nevydržel nervové vypětí, gestapo dostalo na správnou stopu a ráno 18. června byl kostel obklíčen • posledního boje se zúčastnilo 7 čs. vojáků (Opálka, Kubiš a Bublík v kostele, Gabčík, Valčík, Hrubý a Švarc v kryptě) proti více než 700 vojáků německých, boj trval 7 hodin, v kostele obránci úspěšně aplikovali křížovou palbu, z krypty házeli granáty se slzným plynem zpátky na útočníky, úspěšně vzdorovali i zaplavení vodou, v boji zastřelili nebo zranili několik desítek nepřátel, poslední náboj si nechali pro sebe, pouze těžce zraněný Kubiš v bezvědomí zemřel při převozu do nemocnice; jejich poslední slova zněla: „Jsmo Češi. Nikdy se nevzdáme, slyšíte? Nikdy!“ • <u>zajímavost</u> – je paradoxní, že se po atentátu někteří Češi vystoupivší z tramvaje snažili utíkájícího Kubiše chytit, stejně tak čeští hasiči, kteří dostali za úkol parašutisty v kryptě zatopit, zachytili a vytáhli žebřík, jímž se parašutisté bránili
11	dolů k řece, vP	zastávka tramvaje č. 17	<i>11a – nástup do tramvaje č. 17, čtyři zastávky, výstup na zastávce Právnická fakulta, místo výstupu v mapě označeno 11b</i> Ulice 17. listopadu – název připomíná zavření českých vysokých škol, což se týkalo i právnické fakulty UK, jejíž budova (<i>naproti zastávce</i>) se pak stala sídlem SS
12	přes ulici a vP, pak vL	před budovou PF-UK	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3 Právnická fakulta UK – architektura, události 15. 11. 1939, účel budovy za okupace, masakr na Čechově mostě 5. 5. 1945
13	zpět přes ul., dál do Paříž., 1.ul.vP a hned vL	budova za Staronovou synagogou	Židovská radnice ^{konec 16.st.} • renesanční, rokokově upravená stavba, centrum bývalého židovského města , postavena spolu s Vysokou synagogou za peníze židovského předáka a císařského bankéře Mordechaje Maisla , jehož jméno nese tato ulice; <u>zajímavost</u> – hodiny vL s hebrejskými číslicemi jdou pozpátku

		ou, před pamětní deskou na průčelí	<ul style="list-style-type: none"> • za Protektorátu byli Židé podle norimberských rasových zákonů vyloučeni ze společnosti, zřetelně se museli odlišit nošením žluté hvězdy, postupně byli soustředěni do ghatt; za hlavní ghetto v Čechách určil Heydrich město Terezín • na budově pamětní deska připomíná, že židovský stát Izrael vznikl v roce 1948 díky významné pomoci tehdejšího Československa, které mu poskytlo zbraně v první arabsko-izraelské válce, dějinným paradoxem je, že se jednalo o původně nacistické zbraně zabavené po 2. sv. v.
14	dále Maiselovou ulicí	na křižovatce výhled vP	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 4</p> <p>Pinkasova synagoga – architektura, pietní funkce, Heydrichova role při tzv. konečném řešení české otázky a židovské otázky, holocaust</p>
15	dále Maiselovou ulicí	vL před synagogou	<p>Maiselova synagoga¹⁵⁹² • bohatý Maisel byl představený židovské obce, bezdětný, soukromé prostředky výrazně investoval do zkrášlení židovského města, mj. nechal postavit tuto renesanční synagogu, přestav. barokně, v 19. st. novogoticky upravena</p> <ul style="list-style-type: none"> • za okupace zde nacisté zřídili skladiště zabaveného židovského majetku, mnohé z těchto předmětů včetně svitků Tóry ze zrušených českých synagog později komunisté prodali do zahraničí • dnes je zde stálá expozice Židovského musea
16	2.ul. vL na Starom. náměstí	torzo východ. křídla radnice	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5</p> <p>Staroměstská radnice (východní křídlo) – architektura, příčina zničení, role budovy za Pražského povstání, průběh a výsledky Pražského povstání</p>
Konec			

Zpracoval mBp, oavin, ver. 18-02-13